

Laki maakuntien rahoituksesta

- lakiehdotuksen täydentäminen HE 57/2017 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 8.6.2017

Neuvotteleva virkamies
Virpi Vuorinen
Valtiovarainministeriö/budjettiosasto

Laki maakuntien rahoituksesta HE 15/2017 vp ja HE 57/2017 vp

- Lakiehdotus (HE 15/2017 vp) sisältää ehdotukset mm.:
  - Yleisistä säännöksistä ja valtion rahoituksen periaatteista (1 ja 2 luku)
  - Valtion rahoituksen hallinnoinnista, myöntämisestä ja maksamisesta (5 luku)
  - Muutoksenhausta (6 luku)
  - Voimaantulosta ja siirtymäsäännöksistä (8 luku), sekä
  - Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin perustuvasta rahoituksesta (3 luku)

- Lakiehdotusta täydentävä esitys (HE 57/2017 vp) sisältää ehdotukset mm.:
  - **Maakuntien muihin tehtäviin perustuvasta rahoituksesta** (4 luku)
  - **Yleisten säännösten ja valtion rahoituksen periaatteiden tarkistamisesta** muiden tehtävien osalta (1 ja 2 luku)
  - **Voimaantulosäännösten tarkistamisesta** (8 luku), sekä
  - Esityksen HE:een 15/2017 vp sisältyvän **voimaanpanolain täydentämisestä** valtionavustusten takaisinperinnästä luopumista koskevalla pykälällä (47 §).

Ns. maakuntien muut tehtävät

Sosiaali- ja terveydenhuollon, ympäristöterveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien lisäksi maakunnat vastaisivat myös seuraavista tehtävistä (maakuntalakiehdotus 6 §):

- alueellinen alkoholihallinto
- maatalous ja maaseudun kehittäminen
- maataloustuotteiden markkinajärjestelyt, maatalouden tuotantopanosten turvallisuus, laatu ja käyttö sekä kasvinterveyden valvonta
- kalatalous ja vesitalous
- aluekehittämisviranomaisen tehtävät, alueen, sen elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittäminen ja rahoittaminen, näihin liittyvä koulutus ja osaamisen kehittäminen, kulttuurin edistäminen, yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotoutumisen edistäminen
- alueellisen lyhyen, pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakointi ja alueellisten koulutustavoitteiden valmistelu
- maakunnan suunnittelu ja maakuntakaavoitus
- kuntien alueiden käytön suunnittelun ja rakennustoimen järjestämisen edistäminen
- luonnon monimuotoisuuden suojelun edistäminen ja kulttuuriympäristön hoito
- liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot, alueellinen tienpito, maankäytön yhteistyö ja toimintaympäristöä koskevien tietojen tuottaminen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun
- yksityisteitä ja liikkumisen ohjausta koskevia valtionavustustehtävät
- alueellisen liikuntaneuvoston asettaminen yhteistyössä muiden maakuntien kanssa sekä ulkoilureittitehtävät
- maakunnallisen identiteetin edistäminen

- kulttuuria koskevien suunnitelmien ja kehittämistoimenpiteiden yhteensovittaminen osana maakuntastrategian ja -ohjelman sekä maakuntakaavoituksen toteuttamista
- vesihuollon edistäminen ja suunnittelu, vesivarojen käytön ja hoidon sekä tulvariskien hallinnan tehtävät, alueelliset luonnonvaratehtävät ja huolehtiminen ympäristö-, vesihuolto- ja vesistötöiden toteuttamisesta
- vesien ja merensuojelu, vesien ja merenhoidon järjestäminen ja toteuttaminen sekä merialuesuunnittelu
- ympäristötiedon tuottaminen ja ympäristötietouden parantaminen
- maakunnan varautuminen ja alueellisen varautumisen yhteensovittaminen
- maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen järjestäminen sekä poronhoitajien sijaisavun kustannusten korvaaminen
- alueelliset romaniasiain neuvottelukuntia ja romaniasioita koskevat tehtävät
- yhteispalveluiden alueellinen järjestäminen ja kehittäminen.

- Lisäksi maakunta voisi hoitaa liikennepalveluiden maakunnallista kehittämistä ja järjestämistä sekä julkisen henkilöliikenteen suunnittelua ja järjestämistä samoin kuin näitä koskevia valtionavustustehtäviä, lukuun ottamatta toimintaa kunnallisten ja seudullisten viranomaisten toimialueella ja näiden alueiden liikenteen suunnittelua ja järjestämistä sekä raideliikennettä.

- Maakunta voisi hoitaa myös saaristoliikenteen suunnittelua ja järjestämistä ja maakunnan tehtäviin liittyviä kansainvälisiä ja Euroopan unionin asioita ja yhteyksiä.

Maakuntien rahoitus ja rahoituslain soveltamisala

- Maakuntien rahoituslain lähtökohtana on yksinkertainen, mahdollisimman hyvin eri puolilla maata maakuntien toiminnan kustannusten keskeiset perusteet kattava malli.

- **Maakuntien rahoitus on yleiskatteellista** ja se kohdennetaan maakunnille **maakuntien rahoituslain perusteella**. Maakunnat päättävät lainsäädännön rajoissa tämän rahoituksen kohdentamisesta maakunnan järjestämisvastuulla olevien tehtävien hoitamiseen.

- **Maakunnille kohdennetaan myös erillisrahoitusta** sellaisiin tehtäviin, joiden rahoituksessa maakunnalla ei ole harkintavaltaa tai jotka kohdentuvat maantieteellisesti hyvin rajatulle alueelle. **Rahoituslakia ei sovelleta** erillisrahoituksen jakamiseen. Ohjauselementteinä on hallinnonalojen erityislainsäädäntö ja valtion talousarvio. Erillisrahoitusta voi käyttää vain tehtäviin, joiden hoitamiseksi erillisrahoitus myönnetään.

VALTION RAHOITUS MAAKUNNILLE

§ Sovelletaan maakuntien rahoituslakia

Uudenmaan kasvupalvelukuntayhtymän rahoitus

Monikanavarahoituksen yksinkertaistaminen

Erillisvalmistelussa

17,4 mrd. €

Sote- ja pelastustoimeen perustuva rahoitus

1,0 mrd. €

Maakunnan muihin tehtäviin perustuva rahoitus

Harkinnanvarainen rahoitus

Tarvittaessa maakunnalle myönnettävä harkinnanvarainen rahoitus

Rahoitus laskennallista ja kohdistuu kaikille maakunnille

Yleiskatteellisuus - maakunta päättää kohdentumisesta tehtäviin

§ Ei sovelleta maakuntien rahoituslakia, rahoitus perustuu erityislainsäädäntöön

2,9 mrd. €

Erillisrahoitus maakunnille, kuten maataloustuet sekä tienpito

Rahoitus harkinnanvaraista ja kohdistuu osalle tai kaikille maakunnista

Erillisrahoitusta - käyttökohde määritelty rahoitusta myönnettäessä



SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUS

Maakunnille siirtyvä rahoitus vuoden 2017 tasossa.
Kartta vuoden 2017 maakuntajaolla.

YLEISKATTEELLINEN RAHOITUS MUIDEN TEHTÄVIEN MÄÄRÄYTYMISTEKIJÖIDEN PERUSTEELLA

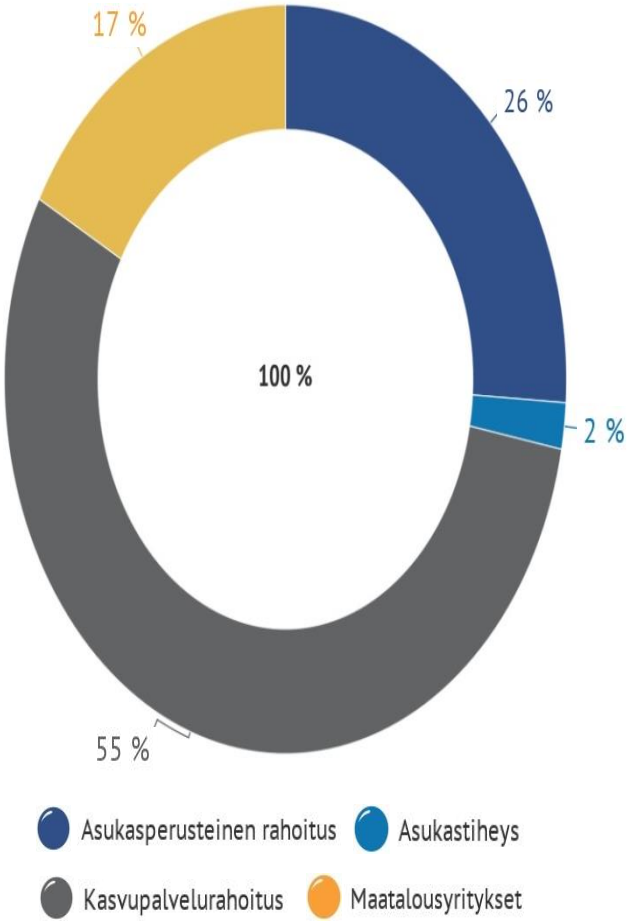

Kasvupalvelurahoituksen määräytymistekijöiden painoarvot:

60 %
Työttömien työnhakijoiden määrä maakunnassa

15 %
Työttömyysaste maakunnassa

25 %
Yritysten toimipaikkojen määrä

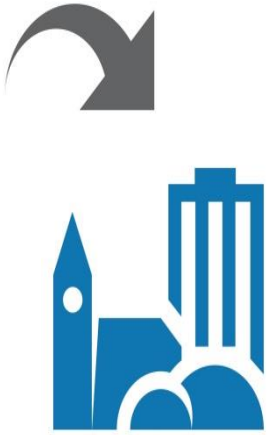

HUOM!
Kasvupalvelukriteerien perusteella muodostuva rahoitus Uudenmaan kasvupalvelukuntayhtymälle

Kuntayhtymän rahoitus* = kasvupalvelukriteerien mukainen rahoitus + 1,5 prosenttia

*Rahoitus vähennettäisiin Uudenmaan maakunnan rahoituksesta

SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUS

Prosenttiosuudet hallituksen esityksen mukaisina, vuoden 2017 tasossa.
Osuudet muuttuvat vuosittain määräytymistekijöiden perushintojen muuttuessa.

MAAKUNTIEN YLEISKATTEELLISEN RAHOITUKSEN MÄÄRÄYTYMINEN

§ Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin perustuvat rahoituksen määräytymistekijät maakuntien rahoituslain 3. luvussa

§ Maakuntien muihin tehtäviin perustuvat rahoituksen määräytymistekijät maakuntien rahoituslain 4. luvussa

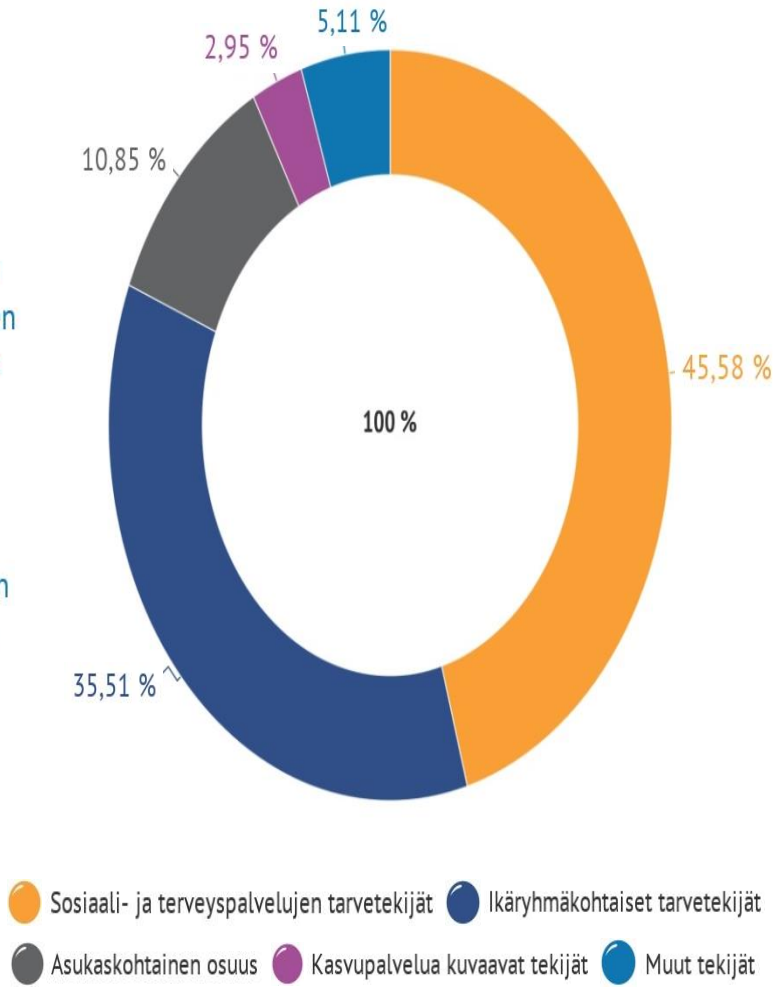

Muut tekijät:

- 1,53 % Asukastiheys
- 1,33 % Vieraskielisyys
- 0,95 % Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- 0,92 % Maatalousyritykset
- 0,28 % Kaksikielisyys
- 0,11 % Saaristoisuus

SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUS

Prosenttiosuudet hallituksen esityksen mukaisina, vuoden 2017 tasossa.
Osuudet muuttuvat vuosittain määräytymistekijöiden perushintojen muuttuessa.

Rahoituksen määräytyminen v.2019 ja 2020 (30 §)

- Valtion rahoitus kullekin maakunnalle vastaa asianomaisen maakunnan alueelle kuuluvien kuntien lakisääteisten tehtävien kustannusten sekä valtiolta maakunnille siirtyviin tehtäviin osoitetun maakunnittain laskennallisesti kohdennetun rahoituksen yhteismäärää. Vuoden 2019 valtion rahoitus vastaa:
  - Kuntien vastaavista sote:n ja pelastustoimen lakisääteisistä tehtävistä aiheutuneiden kustannusten vuosien 2017 ja 2018 keskiarvoa (Tilastokeskus).
  - Kunnilta maakunnille siirtyvien kunnallisen maataloustukihallinnon ja maakuntaliittojen lakisääteisten tehtävien kustannusten vuosien 2017 ja 2018 keskiarvoa (Maaseutuviraston maaseutuhallinnon erilliskysely ja valtionvarainministeriön maakuntien liitoille tekemä kysely).
  - Valtiolta siirtyvien tehtävien vuoden 2019 talousarviotasoa.

- Rahoitus muutetaan kunnilta siirtyvien tehtävien osalta vuoden 2019 tasolle. Lisäksi huomioidaan 5 §:n 2 momentin mukaiset muutokset.

- Laskelmat tarkistetaan v.2019 ja tarvittaessa v.2020. Lopullisiin tilinpäätöstietoihin perustuvat laskelmat ovat tarkistusvuotta seuraavasta varainhoitovuodesta lukien maakuntien valtion rahoituksen tarkistamisen perusteena.

Valtion rahoituksen perusta ja tarkistaminen (5 §)

- Maakuntien rahoitus perustuu lähtökohtaisesti toteutuneisiin kustannuksiin:

- Valtion rahoitusta tarkistetaan vuosittain. Valtion rahoituksen perusteena käytetään 3 luvun osalta kahden viimeisimmän tilastoidun vuoden keskiarvoa ja **4 luvun osalta viimeisimmän tilastoidun vuoden tietoa maakuntien tehtävistä aiheutuneista valtakunnallisista käyttökustannuksista**. Kustannuksista vähennetään vuosikohtaisesti maakuntien perimät asiakas- ja käyttömaksut sekä **maakuntien saamat myyntitulot**. (5.1 §)

- Maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos otetaan huomioon **korottavasti tai alentavast**i valtion rahoituksen tarkistuksessa, jos se aiheutuu laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta. (5.2 §)

Valtion rahoituksen perusta ja tarkistaminen (6 §)

- Toteutuneet kustannukset huomioidaan 3 luvun osalta siihen määrään asti, että käyttökustannusten vuosittainen kasvu vastaa enintään prosenttimäärää, joka on maakuntaindeksin toteutunut muutos lisättynä 0,5 prosenttiyksiköllä (v. 2020–2021: maakuntaindeksin muutos lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä).

- Toteutuneet kustannukset huomioidaan 4 luvun osalta **siihen määrään asti, että kustannusten vuosittainen kasvu vastaa enintään prosenttimäärää, joka on maakuntaindeksin toteutunut muutos*0,4** (henkilöstökustannukset).

- Lisäksi rahoituksen tasoa tarkistetaan vuosittain vastaavasti maakuntaindeksin ennustetulla muutoksella.

- Toteutuneet kustannukset otetaan huomioon kustannusten nousun rajoittimen ylittävältä osalta, jos se on välttämätöntä peruspalvelujen saatavuuden turvaamiseksi.

- Siirtymäaikana v.2020-2023 7 §:ssä tarkoitettua harkinnanvaraista rahoitusta voidaan myöntää myös tilanteessa, jossa maakunta on rahoitusjärjestelmän muutoksesta aiheutuvien merkittävien maakuntatalouden vaikeuksien vuoksi lisärahoituksen tarpeessa. (31 §)

Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen

- Voimaanpanolain 20 §:n mukaan kunnan käytössä ja omistuksessa, maakunnan järjestämisvastuulle siirtyvän toiminnan käytössä, olevat toimitilat siirtyisivät vuokrasopimuksen nojalla maakunnan hallintaan siirtymäkauden eli kolmen vuoden ajaksi.

- Siirtymäkauden jälkeen maakunta vuokraisi kunnalta ne tilat, jotka se toiminnassaan tarvitsisi.

- Voimaanpanolain säännöksistä seuraa valtionavustuslaissa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetussa laissa tarkoitettuja omaisuuden hallinnan ja omistusoikeuden luovutuksia. Uudistuksen seurauksena saattaa syntyä tilanteita, joissa osin valtioavustuksilla rakennettuja tai korjattuja toimitiloja jää kokonaan käyttämättä tai siirtyy alkuperäisestä käyttötarkoituksesta poikkeavaan käyttöön.

- Voimaanpanolakiin esitettävällä säännöksellä (47 §) varmistettaisiin, että uudistuksen toimeenpanon seurauksena kunnilta tai kuntayhtymiltä ei ryhdytä perimään takaisin sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen toimitiloihin myönnettyjä valtionavustuksia, jos toimitilan käyttötarkoituksen, hallinnan tai omistusoikeuden muutos tai jääminen kokonaan pois käytöstä ei johdu kunnan tai kuntayhtymän vaikutusmahdollisuuksien piirissä olevasta syystä, vaan nimenomaan uudistuksen toimeenpanosta.

Täydentävän esityksen mukaiset maakuntalaskelmat vuoden 2017 tasossa

Maakuntien rahoituslaskelma, vuoden 2017 tasossa

Maakunnan kaikki tehtävät

			Kaikki tehtävät: rahoitus maakunnille ja siihen liittyvät muutokset siirtymäkauden jälkeen						
Nro.	Nimi	As (2015)	Nykyinen jako	€/as	Laskennallinen jako	€/as	Muutos/% (siirtymän jälkeen)	Muutos, €/as (siirtymän jälkeen)	Muutos, € (siirtymän jälkeen)
1	Uusimaa	1 620 261	4 822 198 552	2 976	4 789 902 900	2 956	-0,7 %	-20	-32 295 652
2	Varsinais-Suomi	474 323	1 636 354 032	3 450	1 578 416 953	3 328	-3,5 %	-122	-57 937 080
4	Satakunta	226 006	802 336 454	3 550	791 676 561	3 503	-1,3 %	-47	-10 659 893
5	Kanta-Häme	174 710	583 967 674	3 342	588 460 671	3 368	0,8 %	26	4 492 997
6	Pirkanmaa	505 399	1 640 928 566	3 247	1 647 991 095	3 261	0,4 %	14	7 062 528
7	Päijät-Häme	208 525	678 087 772	3 252	722 415 594	3 464	6,5 %	213	44 327 822
8	Kymenlaakso	171 778	648 166 808	3 773	631 671 463	3 677	-2,5 %	-96	-16 495 344
9	Etelä-Karjala	131 155	474 622 718	3 619	475 242 087	3 624	0,1 %	5	619 369
10	Etelä-Savo	141 621	560 485 258	3 958	563 611 547	3 980	0,6 %	22	3 126 288
11	Pohjois-Savo	253 239	986 327 170	3 895	959 622 078	3 789	-2,7 %	-105	-26 705 092
12	Pohjois-Karjala	168 329	623 837 407	3 706	653 067 353	3 880	4,7 %	174	29 229 946
13	Keski-Suomi	273 446	915 456 678	3 348	957 292 391	3 501	4,6 %	153	41 835 713
14	Etelä-Pohjanmaa	197 371	744 211 740	3 771	740 045 316	3 750	-0,6 %	-21	-4 166 424
15	Pohjanmaa	176 894	600 370 508	3 394	604 375 080	3 417	0,7 %	23	4 004 572
16	Keski-Pohjanmaa	69 032	245 213 234	3 552	246 405 079	3 569	0,5 %	17	1 191 845
17	Pohjois-Pohjanmaa	406 980	1 397 284 244	3 433	1 406 249 446	3 455	0,6 %	22	8 965 202
18	Kainuu	78 398	324 915 790	4 144	321 102 589	4 096	-1,2 %	-49	-3 813 200
19	Lappi	180 858	743 989 830	4 114	723 206 231	3 999	-2,8 %	-115	-20 783 599
		5 458 325	**18 428 754 437**	**3 376**	**18 400 754 436**	**3 371**			**-28 000 000**
Min			245 213 234	2 976	246 405 079	2 956	-3,54 %	-122	-57 937 080
Max			4 822 198 552	4 144	4 789 902 900	4 096	6,54 %	213	44 327 822

Maakuntien rahoituslaskelma, vuoden 2017 tasossa

Sote-tehtäviin liittyvät määräytymistekijät (ml. pelastustoimi)

			Sote-tehtävät: rahoitus maakunnille ja siihen liittyvät muutokset siirtymäkauden jälkeen						
Nro.	Nimi	As (2015)	Nykyinen jako (2017)	€/as	Laskennallinen jako	€/as	Muutos/% (siirtymän jälkeen)	Muutos, €/as (siirtymän jälkeen)	Muutos, € (siirtymän jälkeen)
1	Uusimaa	1 620 261	4 637 804 622	2 862	4 576 706 370	2 825	-1,3 %	-38	-61 098 252
2	Varsinais-Suomi	474 323	1 548 264 300	3 264	1 499 556 803	3 161	-3,1 %	-103	-48 707 497
4	Satakunta	226 006	767 899 058	3 398	751 725 157	3 326	-2,1 %	-72	-16 173 901
5	Kanta-Häme	174 710	552 630 686	3 163	558 376 368	3 196	1,0 %	33	5 745 682
6	Pirkanmaa	505 399	1 563 313 325	3 093	1 560 735 212	3 088	-0,2 %	-5	-2 578 113
7	Päijät-Häme	208 525	644 789 487	3 092	683 932 662	3 280	6,1 %	188	39 143 175
8	Kymenlaakso	171 778	611 311 847	3 559	598 795 747	3 486	-2,0 %	-73	-12 516 100
9	Etelä-Karjala	131 155	445 914 327	3 400	448 180 681	3 417	0,5 %	17	2 266 354
10	Etelä-Savo	141 621	524 129 427	3 701	529 757 666	3 741	1,1 %	40	5 628 239
11	Pohjois-Savo	253 239	922 336 252	3 642	902 144 535	3 562	-2,2 %	-80	-20 191 717
12	Pohjois-Karjala	168 329	579 981 014	3 446	612 647 036	3 640	5,6 %	194	32 666 022
13	Keski-Suomi	273 446	853 959 471	3 123	900 061 889	3 292	5,4 %	169	46 102 418
14	Etelä-Pohjanmaa	197 371	688 749 157	3 490	691 110 487	3 502	0,3 %	12	2 361 330
15	Pohjanmaa	176 894	571 984 978	3 233	571 791 949	3 232	0,0 %	-1	-193 029
16	Keski-Pohjanmaa	69 032	228 168 144	3 305	225 508 083	3 267	-1,2 %	-39	-2 660 061
17	Pohjois-Pohjanmaa	406 980	1 309 472 272	3 218	1 323 902 847	3 253	1,1 %	35	14 430 575
18	Kainuu	78 398	300 523 926	3 833	300 495 017	3 833	0,0 %	0	-28 909
19	Lappi	180 858	692 380 951	3 828	680 184 734	3 761	-1,8 %	-67	-12 196 217
		5 458 325	**17 443 613 244**	**3 196**	**17 415 613 243**	**3 191**			**-28 000 000**

Maakuntien rahoituslaskelma, vuoden 2017 tasossa

Maakunnan muihin tehtäviin liittyvät määräytymistekijät

			Muut kuin sote-tehtävät: rahoitus maakunnille ja siihen liittyvät muutokset siirtymäkauden jälkeen						
Nro.	Nimi	As (2015)	Nykyinen jako (2016/2017)	€/as	Laskennallinen jako	€/as	Muutos/% (siirtymän jälkeen)	Muutos, €/as (siirtymän jälkeen)	Muutos, € (siirtymän jälkeen)
1	Uusimaa	1 620 261	184 393 930	114	213 196 530	132	15,6 %	18	28 802 600
2	Varsinais-Suomi	474 323	88 089 732	186	78 860 150	166	-10,5 %	-19	-9 229 583
4	Satakunta	226 006	34 437 396	152	39 951 404	177	16,0 %	24	5 514 008
5	Kanta-Häme	174 710	31 336 988	179	30 084 303	172	-4,0 %	-7	-1 252 685
6	Pirkanmaa	505 399	77 615 241	154	87 255 883	173	12,4 %	19	9 640 641
7	Päijät-Häme	208 525	33 298 285	160	38 482 932	185	15,6 %	25	5 184 647
8	Kymenlaakso	171 778	36 854 961	215	32 875 716	191	-10,8 %	-23	-3 979 244
9	Etelä-Karjala	131 155	28 708 391	219	27 061 406	206	-5,7 %	-13	-1 646 985
10	Etelä-Savo	141 621	36 355 831	257	33 853 881	239	-6,9 %	-18	-2 501 951
11	Pohjois-Savo	253 239	63 990 918	253	57 477 543	227	-10,2 %	-26	-6 513 375
12	Pohjois-Karjala	168 329	43 856 393	261	40 420 317	240	-7,8 %	-20	-3 436 076
13	Keski-Suomi	273 446	61 497 207	225	57 230 502	209	-6,9 %	-16	-4 266 705
14	Etelä-Pohjanmaa	197 371	55 462 583	281	48 934 829	248	-11,8 %	-33	-6 527 754
15	Pohjanmaa	176 894	28 385 530	160	32 583 131	184	14,8 %	24	4 197 601
16	Keski-Pohjanmaa	69 032	17 045 090	247	20 896 996	303	22,6 %	56	3 851 906
17	Pohjois-Pohjanmaa	406 980	87 811 972	216	82 346 599	202	-6,2 %	-13	-5 465 373
18	Kainuu	78 398	24 391 864	311	20 607 572	263	-15,5 %	-48	-3 784 291
19	Lappi	180 858	51 608 879	285	43 021 497	238	-16,6 %	-47	-8 587 382
		5 458 325	**985 141 193**	**180**	**985 141 193**	**180**			



Kiitos!

alueuudistus.fi

SOSAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ • VALTIOVARAINMINISTERIÖ